

Кулініч Т.В.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту організацій,
Національний університет «Львівська політехніка», Україна;*

Жайворонок І.Р.

*фахівець кафедри менеджменту організацій,
Національний університет «Львівська політехніка», Україна;*

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВО СТАБІЛЬНОЇ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ, ПЕРЕДУМОВИ, КРИТЕРІЇ, ЗАХОДИ

За період незалежності пенсійна система України пережила декілька етапів своєї трансформації. Перший період – який тривав з 1991 р. по 1997 р. період становлення незалежних українських пенсійних інститутів, заснування пенсійного фонду України. Другий період тривав до 2003 р. і характеризувався прийняттям перших реформ в пенсійній системі України. В третій період з 2004 р. до 2011 р. характеризується проведенням першої пенсійної реформи, законодавчим створенням в Україні трирівневої пенсійної системи, заснуванням перших недержавних пенсійних фондів. І останній період від 2012 р. до сьогодні час коли перед державою виникає необхідність трансформації пенсійної системи України до рівня найуспішніших пенсійних систем світу.

На шляху до створення повноцінної пенсійної системи, яка дозволить забезпечити людей похилого віку достойним рівнем пенсійного забезпечення постає ряд проблем, які вимагають негайного вирішення. До них слід віднести фінансову незбалансованість бюджету пенсійного фонду України (ПФУ). Суть даної проблеми полягає в тому, що доходів ПФУ не вистачає для покриття витрат, а отже держава здійснює трансфери з бюджету для покриття дефіциту. Як наслідок, значна частина коштів, які могли б бути використані у реальному секторі економіки, витрачаються на виконання пенсійних зобов'язань. Ще однією проблемою є низький рівень пенсій. Так. У 2019 р. середній розмір пенсій становив 2645 грн., що дорівнює лише 32,5% від середньої заробітної плати [1]. Окрім, того не вирішено питання валоризації доходів громадян. Це означає відсутність механізму перенесення цінності доходів робітників у минулому до сьогоденної вартості, і в результаті несправедливі умови при нарахуванні виплат, які не враховують вклад індивіда протягом трудової діяльності.

При аналізуванні пенсійної системи слід визначити критерії, згідно з якими буде здійснюватися її оцінка. До них слід віднести наскільки пенсійні права покривають пенсійні зобов'язання; забезпечення фінансової

збалансованості бюджету страховика в довгостроковій перспективі та наявність гарантій мінімального рівня соціального забезпечення людей похилого віку [2, С. 363-369].

Для досягнення в Україні в середньо- і довгостроковій перспективі прийняттого рівня пенсійного забезпечення необхідно негайно на законодавчому та виконавчому державних рівнях прийняти нормативно правові документи, які передбачатимуть:

- економічне та матеріальне стимулювання робітників та підприємств до особистої участі у формуванні майбутніх пенсійних накопичень;
- запуск пенсійної системи другого рівня, яка буде побудована на накопичувальному принципі та повністю реалізована державними виконавчими органами;
- розвиток Недержавних пенсійних фондів, контроль їхньої діяльності та зміни теперішньої моделі їх функціонування [3, С. 243-256];
- незалежність бюджету пенсійного фонду України від трансфертів з державного бюджету.

Однією з найважливіших умов фінансової стабільності пенсійної системи є стабільність економічної системи в яку вона інтегрована. Очевидно, що на функціонування пенсійної системи впливають такі економічні фактори, як: фіскальна та монетарна політика.

Так, за допомогою фіскальної політики здійснюються внески робітників у пенсійні організації, які забезпечують перерозподіл та інвестування отриманих коштів. в результаті цього в майбутньому робітник може претендувати на пенсійні права і забезпечити собі високу купівельну спроможність та матеріальний достаток.

Монетарна політика безпосередньо впливає на цінність фінансових активів акумульованих пенсійними організаціями. Так, при високій інфляції та політиці «дешевих грошей» цінність накопичених грошових коштів на рахунках пенсійних фондів швидко знижується і навпаки при низькому рівні інфляції цінність накопичених коштів робітників знецінюється повільно, а прибуток від інвестицій дозволяє забезпечити фактичне зростання вартості накопичених коштів.

Отже, пенсійна система є складним та глибоко інтегрованим елементом економічної системи держави. Пенсійна система України вимагає значних змін та нормативно-правових доопрацювань, які дозволять забезпечити її розвиток, незалежність та високий рівень соціального захисту для людей похилого віку.

1. Демографічна та соціальна статистика. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.03.2020). 2. Оробчук М. Управління процесами формування коштів пенсійного фонду України / М. Оробчук, В. Зеленко, Н. Зеленко // Вісник Національного університету ім. І. Франка. – 2008. – №39. – С. 363-369. 3. Kozak G. I. Private pension funds in

the pension system of Ukraine: the risks of functioning / G. I. Kozak // Analysen und Ansichten zur Wirtschaftsentwicklung in der Ukraine. Eine Sicht ukrainischer Forscher zu Theorie und Praxis, Berlin. – 2013. – P. 243–256.